

บทที่ 3

การรวบรวมข้อมูลข่าว

ผู้สื่อข่าวสามารถรวบรวมข้อมูลข่าวได้จากแหล่งข่าวต่างๆ อาทิ แหล่งข่าวประจำ เอกสารบันทึก ห้องสมุดหนังสือพิมพ์ แฟ้มข่าว ฯลฯ

การรวบรวมข้อมูลข่าวจากแหล่งข่าวประจำ

การติดต่อกับแหล่งข่าวประจำนั้น ผู้สื่อข่าวต้องการทราบว่าเกิดอะไรขึ้น หรือมีความเคลื่อนไหวใดบ้างในสถานที่นั้นๆ เหตุการณ์นั้นเกิดขึ้นได้อย่างไร และมีผลกระทบต่อสาธารณชนอย่างไร

ก่อนที่จะเข้าพบปะพูดคุยกับบุคคลที่อยู่ ณ แหล่งข่าวประจำนั้น ผู้สื่อข่าวควรรู้เสียก่อนว่าองค์กรนั้นตั้งอยู่ที่ไหน มีหน่วยงานย่อยๆ อะไรบ้างที่อยู่ในสังกัด ใครเป็นผู้บังคับบัญชา บุคคลนั้นๆ อยู่ที่ไหน หมายเลขโทรศัพท์ที่ติดต่อได้คืออะไร ฯลฯ โดยการค้นข้อมูลจากแฟ้มข่าวที่มีอยู่ หรือสอบถามจากผู้บังคับบัญชา เช่น หัวหน้าโต๊ะข่าว ผู้สื่อข่าวอาวุโส แล้วจัดทำบัญชีรายละเอียดเหล่านี้เก็บไว้ เพื่อความสะดวกในการติดต่อ

การแสวงหาข้อมูลจากแหล่งข่าวประจำนี้ อาจได้มาจากการสัมภาษณ์ทั้งแบบเผชิญหน้า และการสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ รวมทั้งจากการสังเกตของผู้สื่อข่าวเอง แล้วนำมาประเมินว่าข้อมูลข่าวที่ได้มานั้น มีคุณค่าข่าวเพียงใด มีความน่าเชื่อถือหรือไม่

การรวบรวมข้อมูลข่าวจากเอกสารบันทึก

เอกสารบันทึกเป็นแหล่งที่ให้ข้อมูลข่าวที่สำคัญอีกแหล่งหนึ่ง ซึ่งผู้สื่อข่าวสามารถนำไปใช้เขียนเป็นภูมิหลังประกอบให้ข่าวที่ต้องการนำเสนอ มีสีสัน น่าอ่าน น่าเชื่อถือยิ่งขึ้น โดยเฉพาะถ้าการรายงานข่าวนั้นเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับบุคคล หรือเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่มีคุณค่าข่าวด้านความมีชื่อเสียงเป็นองค์ประกอบสำคัญ เอกสารบันทึกที่สำคัญได้แก่

1. เอกสารบันทึกของศาล ได้แก่ คำพิพากษาคดี คำสั่งศาล คำฟ้องร้องคดีต่างๆ
2. เอกสารบันทึกของตำรวจ ได้แก่ บันทึกประจำวัน ซึ่งผู้สื่อข่าวสายอาชญากรรมถือเป็นแหล่งข้อมูลข่าวที่สำคัญมาก
3. เอกสารบันทึกทางธุรกิจ เอกสารเหล่านี้มีมากมาย อาทิ เอกสารการซื้อขายที่ดิน ใบอนุญาตประกอบการต่างๆ กฎระเบียบเกี่ยวกับความมั่นคงปลอดภัยของสิ่งปลูกสร้าง ใบอนุญาตการจดทะเบียนบริษัท เป็นต้น

4. เอกสารบันทึกส่วนบุคคล เป็นเอกสารเกี่ยวกับประวัติส่วนตัวของคุณ เช่น เอกสาร การเกิด การตาย การศึกษา การสมรส และรวมถึงสมุดบันทึกส่วนตัว จดหมาย แถบบันทึกเสียง ฯลฯ ซึ่งให้ประโยชน์อย่างยิ่งในการรายงานข่าว โดยเฉพาะเมื่อนำมาใช้เป็นภูมิหลังประกอบข่าว

5. เอกสารบันทึกของราชการ ได้แก่ บันทึก คำสั่ง จดหมายเวียนภายในองค์กร หรือ เอกสารของทางราชการที่ออกให้แก่บุคคลหรือนิติบุคคล โฉนดหรือ น.ส.3 ก. แสดงความเป็น เจ้าของที่ดิน สำเนาทะเบียนบ้าน เป็นต้น ซึ่งสามารถนำมาใช้ยืนยัน หรือพิสูจน์ข้อเท็จจริงบาง ประการในข่าวได้

การรวบรวมข้อมูลข่าวจากหนังสืออ้างอิง

หนังสืออ้างอิง (Reference Books) เป็นแหล่งข้อมูลข่าว ซึ่งจะนำมาใช้เสริมให้ข่าวที่ผู้สื่อข่าวรายงานมีความถูกต้อง ครบถ้วน น่าเชื่อถือยิ่งขึ้น ได้แก่ หนังสือสารานุกรม (Encyclopedia) หนังสือใครเป็นใคร (Who's Who) บันทึกเหตุการณ์โลก (World Almanac) หนังสือรวบรวม โอวาทและสุนทรพจน์ของบุคคลสำคัญ รวมทั้งหนังสือรายงานประจำปี (Annual Reports) ของ หน่วยงานต่างๆ เป็นต้น

การรวบรวมข้อมูลข่าวจากแฟ้มข่าว

ห้องสมุดหนังสือพิมพ์เป็นสถานที่ที่เก็บแฟ้มข่าว ซึ่งบรรจุข่าวสำคัญๆ ที่ตัดออกมาจาก หนังสือพิมพ์และจัดเก็บไว้อย่างเป็นระบบระเบียบ

ในแฟ้มข่าวนี้อู้อู่ข่าวสามารถค้นคว้าเหตุการณ์ในอดีต รวมทั้งประวัติของคุณคน ไม่ว่าจะ เป็นประวัติส่วนตัว หรือประวัติการทำงาน ซึ่งผู้สื่อข่าวอาจนำข้อมูลสำคัญเหล่านั้นมาเสนอ ประกอบการรายงานข่าวที่เกิดขึ้นในปัจจุบันได้ ดังนั้นห้องสมุดหนังสือพิมพ์จึงจัดเป็นแหล่งข้อมูลที่มีคุณค่าแก่ผู้สื่อข่าวมาก

การรวบรวมข้อมูลข่าวจากข้อมูลสถิติ

การรายงานข่าวในปัจจุบันมีความเป็นวิทยาศาสตร์มากขึ้น จะเห็นได้จากข้อมูลข่าวที่หนังสือพิมพ์นำเสนอ มักจะมีตัวเลข แผนภูมิ กราฟ ฯลฯ ประกอบเสมอๆ ข้อมูลสถิติเหล่านี้ผู้สื่อข่าว สามารถรวบรวมมาได้จากเอกสารการค้นคว้าวิจัย (Research Reports) ของหน่วยงานของรัฐ สถาบันการศึกษา องค์กรวิจัยของเอกชน สมาคมหรือองค์กรทางการเมือง รวมทั้งจากการที่ผู้สื่อข่าว ทำการสำรวจวิจัยเองด้วย หัวข้อที่เป็นประโยชน์มากต่อการรายงานข่าว ได้แก่ เรื่องที่เกี่ยวกับ ปัญหาสังคม วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี การแพทย์ ธุรกิจ เศรษฐกิจและการเมือง ฯลฯ

การสัมภาษณ์

วิธีการรวบรวมข้อมูลข่าวของผู้สื่อข่าวแต่ละสาย โดยเฉพาะการรวบรวมข้อมูลข่าวจากแหล่งข่าวประจำนั้นจะแตกต่างออกไปตามแต่ลักษณะสายงานข่าว เช่น ผู้สื่อข่าวสายอาชญากรรมอาจจะรวบรวมข้อมูลข่าวจากการตระเวนข่าวตามสถานีตำรวจ หรือจากการเข้าพบและสัมภาษณ์นายตำรวจผู้รับผิดชอบคดี ผู้สื่อข่าวสายแรงงานอาจรวบรวมข้อมูลข่าวจากการสังเกตการณ์การประท้วงแรงงานและสัมภาษณ์ผู้นำแรงงาน และเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ ผู้สื่อข่าวสายเศรษฐกิจ ก็ต้องสัมภาษณ์นายธนาคาร ประธานหอการค้าจังหวัด หรือผู้นำทางธุรกิจ รวมทั้งประชาชนผู้บริโภคและผู้สื่อข่าวสายการเมืองก็ต้องไปพบปะ พูดคุย สัมภาษณ์ นักการเมืองและเจ้าหน้าที่รัฐบาล เป็นต้น จะเห็นได้ว่ากิจกรรมอย่างหนึ่งที่ผู้สื่อข่าวแต่ละสายต้องกระทำเหมือนกันก็คือ การสัมภาษณ์ ซึ่งเป็นวิธีการรวบรวมข้อมูลข่าวที่ผู้สื่อข่าวจำเป็นต้องเรียนรู้ให้ชำนาญการด้วย

การสัมภาษณ์ในความหมายของหนังสือพิมพ์นั้น ผู้สื่อข่าวซึ่งเป็นผู้สัมภาษณ์จะป้อนคำถามในนามของผู้อ่าน โดยต้องการคำตอบซึ่งเป็นข้อมูลที่น่าสนใจและเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่าน ส่วนผู้ให้สัมภาษณ์จะเป็นผู้พูดคุยและตอบคำถาม

การสัมภาษณ์โดยทั่วไปมีวัตถุประสงค์เพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ซึ่งผู้สื่อข่าวไม่ได้เห็นด้วยตาตนเอง รวมทั้งเพื่อทราบความคิดเห็นของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์หรือข้อขัดแย้งต่าง ๆ และในบางกรณีอาจสัมภาษณ์เพื่อทราบบุคลิกภาพของบุคคลที่มีชื่อเสียงปรากฏเป็นข่าวโด่งดัง แต่ยังไม่เป็นที่รู้จักของผู้อ่านก็ได้

ขั้นตอนการสัมภาษณ์

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า การสัมภาษณ์มีความสำคัญต่อการรายงานข่าวอย่างมาก ดังนั้นเพื่อให้การสัมภาษณ์บรรลุวัตถุประสงค์ตามต้องการ ผู้สื่อข่าวควรต้องดำเนินการเป็นขั้นตอนดังนี้²

1. ก่อนการสัมภาษณ์

ผู้สื่อข่าวควรเตรียมความพร้อมด้วยการศึกษานามหลังของบุคคลที่จะสัมภาษณ์ล่วงหน้า และศึกษารายละเอียดของเรื่องราวที่ผู้สื่อข่าวต้องการสัมภาษณ์ให้เข้าใจต้องแท้เสียก่อน เพื่อนำมาเตรียมแนวคำถามที่จะใช้ในการสัมภาษณ์ ผู้สื่อข่าวควรนัดหมายผู้ให้สัมภาษณ์ก่อน และควรไปถึงให้ตรงเวลาหรือก่อนเวลานัดหมาย และอย่าลืมตรวจสอบเครื่องมืออุปกรณ์ที่จะใช้ เช่น เครื่องบันทึกเสียง กล้องถ่ายรูป ว่าอยู่ในสภาพพร้อมใช้งานหรือไม่

2. ขณะสัมภาษณ์

ผู้สื่อข่าวควรดำเนินการสัมภาษณ์ให้สนุกสนาน เพลิดเพลินเป็นกันเองด้วยการตั้งคำถามสั้น ๆ หรือพูดคุยเรื่องทั่ว ๆ ไป เสียก่อน แล้วจึงค่อยถามคำถามที่เตรียมมา ควรจะตั้งใจฟังอย่างตั้งใจ

อกตั้งใจ ด้วยทัศนคติที่ดีต่อผู้ให้สัมภาษณ์เพื่อให้ผู้ให้สัมภาษณ์มีความรู้สึกว่ามีอิสระที่จะพูดอย่างที่ต้องการ ขณะที่ฟัง ผู้สื่อข่าวควรบันทึกข้อมูลข่าวไปพร้อมๆ กันด้วย

3. หลังการสัมภาษณ์แล้วเสร็จ

ผู้สื่อข่าวควรทบทวนข้อมูลข่าว และข้อเท็จจริงต่างๆ ที่ได้รับฟังให้แน่ใจว่าได้ข้อมูลข่าวถูกต้องและครบถ้วนแล้ว

นอกจากนี้ ผู้สื่อข่าวไม่ควรสัญญากับผู้ให้สัมภาษณ์ว่าจะให้อ่านต้นฉบับก่อนการตีพิมพ์ เพราะอาจจะทำให้ผู้ให้สัมภาษณ์ถือโอกาสเปลี่ยนแปลงข้อมูลข่าวได้ในภายหลัง รวมทั้งไม่ควรรับปากว่าเรื่องดังกล่าวจะได้รับการตีพิมพ์เมื่อใด ทั้งนี้เนื่องจากตัวผู้สื่อข่าวไม่ใช่ผู้คัดเลือกล้นกรองข่าวสารในชั้นสุดท้าย

การใช้อุปกรณ์ในการรวบรวมข้อมูลข่าว

ในการรวบรวมข้อมูลข่าวจากการสัมภาษณ์ การแถลงข่าว การประชุม ฯลฯ ผู้สื่อข่าวจำเป็นจะต้องใช้เครื่องมืออุปกรณ์ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การจดบันทึก การใช้เครื่องบันทึกเสียง การใช้กล้องถ่ายรูป และการใช้โทรศัพท์ ดังนี้³

1. การจดบันทึกข้อมูล

การจดบันทึกข้อมูลเป็นงานที่ยากอย่างหนึ่งในการสื่อข่าว เนื่องจากจำเป็นต้องเลือกบันทึกรายละเอียดสำคัญๆ เป็นบางจุดบางตอนให้ถูกต้องครบถ้วน ตรงตามความหมายที่แหล่งข่าวกล่าวออกมา รวมทั้งต้องรู้จักเลือกบันทึกข้อมูลข่าวที่จะเสริมให้ข่าวมีสีสันน่าอ่านยิ่งขึ้น เช่น นอกจากจะจดบันทึกคำพูดของแหล่งข่าว ข้อมูลสถิติ ความคิดเห็นแล้วยังต้องบันทึกรายละเอียดปลีกย่อยเกี่ยวกับตัวแหล่งข่าว ทั้งการแต่งกาย อากัปกิริยา ท่าทาง รวมทั้งสภาพแวดล้อมที่สังเกตเห็นด้วย

ในการจดบันทึกข้อมูลนี้ ผู้สื่อข่าวควรรู้จักสร้างคำย่อหรือสัญลักษณ์แทนคำบางคำ ซึ่งผู้สื่อข่าวอาจเข้าใจแต่เพียงผู้เดียวเท่านั้นก็ได้ วิธีนี้จะช่วยให้บันทึกข้อมูลได้รวดเร็วยิ่งขึ้น นอกจากนี้ผู้สื่อข่าวจะต้องจับประเด็นสำคัญของการสัมภาษณ์แต่ละครั้งให้ได้ จดบันทึกเฉพาะประเด็นสำคัญ คำพูด กับรายละเอียดบางเรื่อง que เห็นว่ามีความสำคัญน่าจะนำมาประกอบในข่าวที่เขียนให้มีสีสันอันน่าอ่านยิ่งขึ้น ไม่ต้องจดทุกคำพูด

2. การใช้เครื่องบันทึกเสียง

เครื่องบันทึกเสียงมีความจำเป็นต่อการรวบรวมข้อมูลข่าว ในแง่ที่ใช้เป็นหลักฐานยืนยันข้อเท็จจริง หรือขณะที่ฟังการสัมภาษณ์ ผู้สื่อข่าวฟังข้อความใดไม่ทัน หรือไม่ชัดเจนก็สามารถฟังอีกครั้งจากแถบบันทึกเสียงได้ โดยเฉพาะในบางเรื่องที่หนังสือพิมพ์ต้องการนำเสนอรายละเอียดให้ผู้อ่านได้รับทราบเป็นพิเศษอาจจะนำข้อมูลมาเขียนเป็นบทสัมภาษณ์แบบถาม-ตอบ ซึ่งต้องอาศัยข้อมูลจากแถบบันทึกเสียงนั่นเอง

การใช้เครื่องบันทึกเสียงนั้น ผู้สื่อข่าวไม่ควรละเลยการตรวจสอบสมรรถนะก่อนการใช้งานว่าเครื่องอยู่ในสภาพใช้การได้ดีหรือไม่ และขณะที่ใช้ในการสัมภาษณ์ก็ควรระวังด้วยว่าอาจทำให้ผู้ให้สัมภาษณ์เกิดความประหม่า เกร็งได้ และมีผลทำให้การสัมภาษณ์ไม่ราบรื่น

หลังจากสัมภาษณ์เสร็จแล้วต้องเขียนข่าวและถอดเทปทันที เพื่อไม่ให้ลืมข้อมูลที่ได้ยินได้ฟังมา อย่าหวังพึ่งแถบบันทึกเสียงมากเกินไป เพราะในกรณีเร่งด่วนอาจไม่มีเวลาพอให้ถอดเทป ดังนั้น จึงควรจดบันทึกข้อมูลร่วมด้วยทุกครั้ง

3. การใช้โทรศัพท์

โทรศัพท์ถือเป็นอุปกรณ์ที่ทำให้การรวบรวมข้อมูลข่าวสารสะดวกขึ้น บางครั้งผู้สื่อข่าวไม่จำเป็นต้องเดินทางไปสัมภาษณ์แหล่งข่าวด้วยตนเอง แต่สามารถใช้โทรศัพท์เพื่อสอบถามข้อมูลข่าวรวมทั้งตรวจสอบข้อเท็จจริงจากแหล่งข่าวเพื่อความถูกต้องสมบูรณ์ของข่าว นอกจากนี้ยังใช้ได้กับแหล่งข่าวที่อยู่ห่างไกลอีกด้วย

ในการสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ ผู้สื่อข่าวควรแจ้งชื่อนามสกุล และหนังสือพิมพ์ซึ่งผู้สื่อข่าวสังกัดอยู่ให้แหล่งข่าวทราบก่อน การตั้งคำถามควรถามให้ตรงประเด็นที่สุด เพื่อไม่ให้แหล่งข่าวเกิดความรำคาญ และยุติการสัมภาษณ์เสียก่อน ขณะสัมภาษณ์ ความพยายามจับน้ำเสียงของแหล่งข่าวให้ได้ว่ามีปฏิกริยาแสดงออกทางน้ำเสียงอย่างไร มีอารมณ์อย่างไร หากมีถ้อยคำใดที่ไม่แน่ใจว่าได้ยินชัดเจน ให้ขอทบทวนอีกครั้งก่อนปิดการสัมภาษณ์

4. การใช้กล้องถ่ายรูป

ในปัจจุบันผู้สื่อข่าวจำเป็นต้องเรียนรู้วิธีการถ่ายรูป เนื่องจากบางครั้งอาจต้องการใช้รูปบุคคล หรือเหตุการณ์ประกอบข่าวให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น แม้ว่าหนังสือพิมพ์จะมีช่างภาพอยู่แล้ว แต่บางกรณีผู้สื่อข่าวอาจประสบเหตุการณ์เฉพาะหน้า ไม่สามารถรอช่างภาพได้ เพราะกว่าช่างภาพจะตามมา เหตุการณ์นั้นก็อาจจบสิ้นลงแล้ว เช่น ภาพคนร้ายเชือดคอตัวประกัน เป็นต้น หากผู้สื่อข่าวถ่ายรูปได้เอง ก็จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการทำงาน

กล้องถ่ายรูปก็เหมือนกับอุปกรณ์อื่นๆ ที่จำเป็นต้องตรวจสอบก่อนการใช้งานทุกครั้งว่ามีสภาพพร้อมใช้งานหรือไม่ มีไฟแฟลช แบตเตอรี่ และฟิล์มหรือไม่

แบบฝึกหัดบทที่ 3

1. ในการสัมภาษณ์แหล่งข่าวจะต้องมีขั้นตอนอะไรบ้าง
2. เครื่องมืออุปกรณ์ที่ผู้สื่อข่าวจำเป็นต้องใช้ในการทำข่าวมีอะไรบ้าง
3. นอกเหนือจากการสัมภาษณ์บุคคลที่เป็นแหล่งข่าวแล้ว ผู้สื่อข่าวจะต้องแสวงหาข้อมูลจากแหล่งใดอีกบ้าง เพื่อเสริมความน่าเชื่อถือให้แก่ข่าวที่รายงาน
4. เหตุใดจึงกล่าวว่าผู้สื่อข่าวฝึกหัดทุกคนควรจะเริ่มงานด้วยการศึกษาแฟ้มข่าวก่อนอื่น
5. ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับแหล่งข่าวประจำที่ผู้สื่อข่าวควรจะทราบก่อนไปติดต่อขอข้อมูลหรือสัมภาษณ์มีอะไรบ้าง

เชิงอรรถ

1. สิริทิพย์ ชันสุวรรณ, อ้างแล้ว, หน้า 67-70.
2. ฉอาน วุฒิกรรมรักษา, อ้างแล้ว, หน้า 106-107 .
3. ฉอาน วุฒิกรรมรักษา, อ้างแล้ว, หน้า 55-56.